

~~Enato~~

GEORGES BERNARDOS

 D O P I S Y

GI. BERNANOS: D o p i s y /leden-červen 1926/

První Bernanosův román *Pod sluncem sata-
novým* vychází v roce 1926, kdy je auto-
ry 38 let. Dopisy zde uveřejněné /leden-čer-
ven 1926/ podávají svědectví nejen o problé-
mech se kterými bylo vydání spojeno, ale
především o autorově osobním postoji, kte-
rým osvědčoval shodnost mezi tím, co pro-
žíval, a tím o čem v románu /český př. B.
Rejnek, Dobré Dilo, Stará Miše 1926/ psal.

ROBERTU VALLERY-RADOVI

Genève, 17. ledna 1928

Můj velmi milovaný příteli,
už dávno jsem měl odpovědět na tvůj
předposlední dopis.

Bohu jsem se vůbec nenadál od Tvého slo-
chetného srdce. Ale dominikán už mě od sebe od-
vrhl. Ty ohromné iluze o mém tématu máš od-
jímá. Že bys mne považoval za někoho v ro-
du svatého Jana z Kříže... Ach, Roberte, Ro-
berte!

Proboha! V celé té věci neber moji kníž-
ku vůbec v úvahu. Zapomen, co píšu. Je jisté,
že v nebezpečném daru, který jsem dostal, je
dost konkrétní znamení milosti. Ale není snad
šlovčka, kterému by vlastní psaní tak málo
pomáhalo poznat sebe samého. Může si více
než já neoškliví takovou ohavnou dvojnásob-
nost. Jestli Ti sugeruji úplné odříkání, je
to proto, že Tvoje představitivost potřebuje
podobné hledisko, poněvadž bohužel stále, jak
se zdá, setrváváš v o k o u z l e n í h ř í-
c h e m. Copak se Tvůj satan opravdu pro te-
be obléká u Breccia či u Beera, poplákává
při Deváté symfonii, deklamuje třesky plesky
u staré Bailleusky? Copak Tvůj satan oprav-
du vlastní dar sliz?

Ani záchvatům Tvého milosrdenství, ani
intuici bratrského srdce by se nepodařilo od-
krýt Ti tu tajemnou a chráněnou částičku mé
bytosti, kde se zlo rozrůstá a zapouští ko-
řeny. Možná, že stejně tak málo znám já Tebe.

Člověk hřeší sám, příteli, jako sám umírá.

Nicméně nemůžeš být v takovém bludu - v okouzlení hříchem. Bohání mě to k šílenství. Který muž zrozený z ženy, když jednou zakusil rozkoš, nepoznal i její hořký podvod? Jestliže se někdo cítí být podveden, nakažde, říká, že je to milý lehkomyslník, duše bez ceny, se kterou ďábel nemá co dočinění, poněvadž on se nenamáhá nadarmo. Drama však začíná někde jinde: když neposlušnost milujeme pro ni sami. Když se výčitky svědomí stanou pro duši nepostradatelným pokračem, nebo když celá duše je už jedinou výčitkou - tou prokletou dekou Božího milosrdenství, která podobně jak ono nemá nic, nedostala-li všechno... "Zrovnu se mi zalíbilo v prachu, z něhož jsem povstal - říká kdesi Claudel - silně jsem zhřešil!"

Všechno ostatní je jen literatura, můj milovaný příteli, a to mi právě vadí... Například tvůj kolega Mauriac... Jak bych to jen řekl? Zdá se mi, že jste přišli k Bohu přes vrcholy, přímo z Parnasu jste se ocitli na Golgotě... Co byste mohli udělat pro mě? Já jsem mezi anděly světla a anděly temnot, prohlížím si je postupně s touže šílenou láskou po absolutnu.

Chtl bych k tobě zajít zítra, v pondělí, k večeru, možná počnu tento dopis pneumatickou psátou už z Paříže. Přijdu mezi šestou a sednou. Dříve nebudu moct. Máš mi krájec chleba a sýrovou cibuli.

Můj malý Micherid stane. Zánět středního ucha, byla matná operace. Jaký je to život
Georges

VEDAVATELSTVÍ FLON 1/

Reims, 11. ledna 1926

PT. Flon, Burrit a spol.
rue Garanciere 5

Vážení páne,

posílám návrh smlouvy s velkým spoždě-
ním... poněvadž jsem ho nechal doma, kde
jsem delší čas nebyl.

Nečinám samozřejmě žádné výhrady, zvláště
co se týká 3. bodu. A byl bych dokonce rád,
kdyby "pět následujících prací" už leželo
v mé záruce! Svěřil bych Vám je okamžitě.

Přijměte projev mé úcty, upřímně oddaný
G. Bernanos

Co se týče fotografie, už jsem se domlu-
vil s Maruelen. V nejbližší době Vám došl
též poznámku 2/, o kterou prosíte.

1/ Vydavatelství Flon poslalo Bernanosovi
návrh smlouvy 30. 12.

2/ Poznámka: pravděpodobně formulář, který
předkládáme níže, s datem 11. ledna.

Formulář vyplněný Bernanosem u je-
ho vydavatele dne 11. ledna 1926

Příjmení, jméno, adresa:

Bernanos Georges, 47 rue des Quis, Bar-le-

Duc

Živo topis:

Narozen r. 1888 v Paříži. Původ španělsko-lettrinský / dlouhý pobyt rodiny v San Domingu, do roku 1787/.

Absolvent gymnázia v ul. Vaugirard, vedoucího otce jezuitu. Diplom z literatury a práv. Vojenský kříž. Nyní inspektor pojišťovací společnosti "La Nationale" pro Východní oblast.

Ženatý. Otec čtyř dětí, nejpeknějších a nejlepších na světě... Jinak nic co by stálo za zaznamenání; žádné příhody; katolík od křtu, dokonce ne navracený!

Bibliografie:

román:

Od září 1913 do srpna 1914 jsem vydával malý týdeník Action Française, v Rouen, "L'Avant-garde".

Kniha, na které pracujete. Její téma:

zeptajte se prosím p. Massise, ten to ví lépe než já.

V jakých oblastech se odehrává děj, nebo jaké oblasti by mohla kniha zvláště zajímat?

Snad Pas-de-Calais.

Váše myšlenka nebo cíl, ke kterému směřujete jak v této knize, tak i v následujících:

"Děsivý nárek křichu, bez houkosti a potosu, ale vážný, ortodoxní a nestlumeně pravdivý" / Leon Bloy /

V jakých oblastech jste zvláště znám a domníváte se, že jsou příznivé pro odbyt vašich prací?

Paříž, Pas-de-Calais, departementy: Marne, Meuse, Ardene, Meurthe-et-Moselle, Seine-Inferieure.

Znáte blíže nějaké knihkupce a které?

Tyto informace doдам za několik dní.

JACQUES MARITAINOVI

Paříž, 13. února 1936

Drahý pane,

snad jste slyšel o tom, že žiji životem tuláka po pěti departementech. Pošta putuje za mnou, jak se dá. Váš dopis jsem obdržel teprve v Bar-le-Duc. Nadarmo mě stíhal do Charleville, o den se opozdil do Reims a do mého domu se vrátil pár hodin přede mnou.

Zvláště dva poslední týdny je pro mě těžké udržovat předem vytyčenou cestu. Zpříd-kavé dny odpočinku dělím mezi Bar a Liens, kde na návštěvě u mého tchána onemocněli žo-na a děti - žena a nejmladší bohužel vážně. Vidíte, že mi nechybí těžké zkoušky, proto také toužím po několika Vašich modlitbách a myšlenkách, především za moje nemocné, ale také za mně... Nemí mi ani tak třeba síly, jako dlevy, povolnějšího podání se Bohu. Je tak těžké se neopírat. Každou chví-li me znovu přepadá strach - jako bych se vracel do dědičného sídla s hlavou příliš vy-sokou, nezřízeně pyšný a domýšlivý - což ur-čitě rozesmívá mého anděla strážce.

Včera jsem v letu vzal z domu všechny materiál ke korektuře. Udělám co možné nej-lépe opravy, které si přejete: velmi ochot-ně se Vám podám.

Jenomže čas mám tak vypočítaný! Nic už nemůžu přepracovávat. Tu a tam jenom něco škrtnu.

Bohu-li Vás však poprosit, prohlubte,

prohlubte až na dno ten jakýsi nepřijemný
pocit, ten bolestný nepokoj, který jste po-
cítil. Jsou problémy štěchy, exaltace, vzle-
tů duše - problémy radosti - zcela nezávís-
lé na mystickém životě, či nejsou? Jak já
to chápu, buď se na něj vážou nebo nevěžou.

Knihy píšeme vždy pro určitě, našemu
srdci blízké duše a s myšlenkou na ně, já
jsem psal tu svoji pro lidi, kteří ještě
koho hledají a kteří si protivi pobožnou
přecitlivělost. Krev prolitá na kříži v
nás přece nemůže vyvolávat nevolnost!

Ale na to téma napíšu někdy něco víc.
Rohání mě hodina odjezdu vlaku.

Celý srdcem Vám oddaný
Bernanos

Amiens, neděle /14. února 1926/

Drahý pane,

Dovoluji si dodat několik slov ke vče-
rjšímu dopisu, psanému ve spěchu a nepro-
hlédnutému.

Nejde tu ostatně o změny, které navrhu-
jete.

Souhlasím s nimi to nejochotněji. Nená-
řekl bych to nikomu. Zůstává však otázka těch
pochybností morálního charakteru. Velmi mě
to znepokojuje, že jsem je vzbudil ne v prv-
ním lepším štění či štění, ale že ve
Vás. Musíte si přece uvědomovat, kým pro mě
jste.

Nahrazení určitých slov jinými, pár škr-
tů nebo doplnění něčeho, to všechno tu nic

normání. Tentýž problém vyvstane znovu v další knížce, kterou píší. Vaše opravy mi dovolí uniknout obratně jistému druhu kritiky, stále však zůstane to, co je nejpodstatnější, duch.

Je to tak jasné, že ani nebudu rozobírat text - hrát si na advokáta. Mnohdy bych Vám mohl říct, že můj světec není svatým, tam někde jsem napsal, že "jeho proces nemohl být z jistých tajemných příčin započat". "V tvém životě tak zmučením, tak bouřlivým - říká kněz Memou-Sagrais - znamení vybledlo jako blesk. Uvrhlo mě do ještě většího znatku. Neboť nyní není pochyb, že to z n o m e n í j e d v o j z n a č n é, ž e d o k o n c e t e n z á z r a k n e n í š i s t ý". Když už se zdá, že satan již zvítězil nad mým knězem Bonissanem, je to proto, že chvíličku nebyl dost opatrný, nechal se unést zvědavostí. Tam rovněž je, na tom samém místě, satanovo doznění nejjasnější, svědčící o ustavičné přítomnosti Boha: "Ach, jen co jsem tě před chvílí přináškl, jeho mysl na tobě spočinula a i sám tvůj anděl se zachvěl ve vířivém blesku". A konečně je tu ještě pokorná zpověď faráře z Lumbres a modlitba uzavírající knihu: "...svědectví kněze je jakoby vyrváno rozřazeným železem".

Prosím Vás, abyste si také znovu přečetli celý desátý arch. Doznáte se také v páteru Memou-Sagrais.

Ale dosti už o tom.

Uvažuji o tom, zda Vaše milosrdenství, milosrdenství srdce a stejně tak i ducha,

nepřidává nadměrnou váhu jistým malým dušičkám, které hledají Boha ne proto, aby otevřeně nechaly v sobě pracovat Jeho milost, ale proto, aby ho tiskly v objetí a, plakaly v Jeho náručí. Nebudu se vyhýbat pohoršení duší tohoto druhu.

Ludí ve mně ostatně odpor, velký a hořký. To, že si dělají nároky na právo k tomu, aby okamžitě poznávali v životě Boží lásku, což bývalo udělováno jen těm největším po nejnebezpečnějších a nejtěžších zkouškách, svědčí o jejich sklonu k hanebné pohodlnosti. Jistě, vždy si mohou vypůjčit určitou zásobu slov a dokonce ji obohatit, aby měli srdce trochu citlivější a čerstvou reakci, a aby nevědomě hráli na dvojnáčetnost jistého druhu slov či jistého druhu slz. Ale není tak snadné přejít od lyriismu ke kontemplaci, či dokonce od zbožnosti ke svatosti. /podobně jako od nadání k talentu/. Já přemýšlím o duších /a chtěl bych myslet jedině na ně, pro ně píši/, o těch duších silných, držných daleko od Boha na řetězu vášně, které by mohl přenoci jedině pohled svatosti, její ušlechtilost, sebezápor, nadlidské odtržení se od světa. Snad i nyní existuje nějaký Bloy nebo Barbey, hledající Boha. Co je mohou naučit ti mladí pyšící se kněží, co sotva vyrostli z chlapec-kých kalhotek a ještě páchnou plenkami? Bloy bez víry! Pro mě by bylo dostatečnou odměnou, kdybych přesě všechno dokázal ně- kterého z těch lidí provázet až k patě kříže, státou zároveň s ním tvíř v tvář Bo-

žinu umírání.

Vy dobře víte, drahý pane, že v innému je nejdůležitější záměr. Hejde o to dovést úvahy do konce, ale otlást do možná nejšilnější. Nicméně je třeba vážít si i lytery a ducha. A zdá se mi, dokonce z hlediska zásad, že výtky je volní špatně mifená.

Proč se Bůh brání proti těm, kteří po něm touží a kteří ho milují? V tom je jádro problému. Copak záleží na tom, zda zkouška bude trvat krátce, či dšle? Ve věci o které mluvíte, připouštím, že slovo povzbuzení bylo vyřčením teprve ve chvíli, kdy bylo nutné ne proto, aby učinilo žádost spravedlnosti, ale aby zvítězilo nad slabostí dobrovolné oběti, jistě už u konce sil. Zdá se mi, že Bůh z těch, které si vyvolil, vydobývá celou ohromnost utrpení, k níž jsou zpřístupilý. Abychom však mohli mluvit o krutosti, museli bychom zapomenout na úděl člověka v díle vykoupení světa. Byl snad Bůh Otec krutý k Synovi, když ho vedl až na sám kraj zoufalství? / "...Proč jsi mě opustil..."

Je snadné mluvit stále dokola o lásce, dáváme-li tomu slovu význam, jenž našim křehkým nervům dovoluje uvolnit se. Mám dojetí, že její víze, třeba jen postupně odkrývaná, by nás srazila. My už valně nechápeme spravedlnost, natož lásku! Kristus není ošetřovatelem duší, je jejich dravým lovcem a v jistém smyslu i katem.

Na konec dodám, že podle mě jsou zkušenosti faráře z Lambres, ba i úskoky satanovy, méně schopny pohoršit citlivé, než je-

jakási neodvratná, konečná, věčná záhuba
jedné jediné duše. Kdybych Vám pro útěchu napísal nějakou vymyšlenou epizodu o utrpeních
pátera Bonissana / a při čtení není možné
pochybovat o tom, že právě jím si vydělal
na ráj, zůstal by jiný Vás zarážející pro-
blém - věčnost ~~muk~~ trestů pekelných. Je
přece známo, že vítězství, či dokonce vítěz-
ství, jakého dosáhl ďábel nad mým ubohým
světem, je pouze chvílkové. A já se bojím,
jestli on den od den, bohužel, nedobývá ví-
tězství konečných!

Napsal jsem to všechno ve spěchu, chao-
ticky. Z celého srdce Vás prosím o co možná
rychlou odpověď. Tak velmi bych chtěl Vás
přesvědčit, právě Vás.

Přijďte prosím, drahý pane, projev mé
octy a upřímné náklonnosti

Bernanos

V tomto týdnu budu na adrese: Mniens
/dep. Rome/, rue Chavernas 21.

Co se týče kamovnicka Gibiera 1/, jde
také o shodu. Připouštím, že /konec noční
telny/.

II
Maritain prosil Bernanose, aby začlil
jméno jedné z postav, ktemu by mohli
čtenáři spojovat s biskupem Versalu, kte-
rý se jmenoval Charles Gibier.

STANISLAS FUMEROVI

Amiens, 15. února 1926

Drahý pane,

v záležitostech, spojených s dodáním
Slunce satanova do tisku se rád světim Vaší
péči, chcete-li se toho ujmout. Děkuji.

Maritain prosí, abych udělal určité
opravy, což mu nemíním odříci, ačkoliv se na
výsledky, ve které on doufá, dívám spíše
skepticky. Jestli moje knížka přece všechno
bude jakýmsi depěchem, otihoční bratři ka-
tolici mě i tak doběhrou. Musím přece Ma-
ritainovi ty drobné oběti přinést, za všech-
no dobré, co pro mě udělal.

Co se týče nutnosti jistých změn v po-
suzování textu, souhlasím s Vámi. Napíše-
me tedy: "vítr byl ještě chladný" místo "ná-
hle se ochladil".

Na straně 42, řádek 21. /v obtahu z 12.
února/ bych chtěl dát čárku a dokonce pomlů-
ku po slově "ovládá". Věta by tedy vypadala
takto: "...strašlivé rozkoše nepravosti,
které se dobývá a konečně i ovládá - v prv-
ní vzpouře, podobné druhému narození."

Čárka před "podobné" by se mohla odstra-
nit.

Chtěl bych také udělat větší světlo na
první straně po slovech "jak lilie".

Konečně jsem obdržel tiskařské obtahy
titulní strany. Prosím ale, aby bylo k mému
příjmení dodáno jméno: GEDIGES BERNARDOS.

Prokažte mi, prosím, tu službu a proved-
te vzpomínané opravy Vy sám v obtazích, kte-

ré vlastníte. Víte přece, že jsem stále na cestách, vedu úplně nemožný život, nikdy nemám nic po ruce. Můžete to udělat?

Ještěli Vás navštívím? Ale bože, jak jen budu moci nejrychleji, během příštího pobytu, můžete si být jist.

Vynasnažím se však Vás o tom uvědomit.

Přijměte, prosím, drahý pane, projev mé vděčnosti a upřímné náklonnosti.

G. Bernanos

do neděle: Amiens, rue Chavernes 41.

JACQUES MARITAINOVI

Amiens, 19. února 1926

Drahý pane,

Jsem upřímně dojat zájmem, jaký laskavě projevujete o mojí nemocné - a ještě více jsem obětastněn Vašimi modlitbami. A mohám paní Maritainové skládat projev nejhlubší vděčnosti.

Můj synek a starší dcera se už cítí mnohem lépe, ale žena je stále ve stavu krajního vyčerpání, maláčko jí. Ledviny ještě stále nejsou v pořádku, nefungují příliš dobře. Nicméně už snad je mimo nebezpečí.

Musím však počítat s dlouhou rekonvalescencí a možná i s nutností změny podnebí. To by nebylo příliš užitečné pro moje záležitosti.

Váš zážračný dopis byl velkou radostí uprostřed tolika smutku. Celým srdcem s Vá-

mi souhlasím.

Nakonec bych se Vám chtěl svěřit s jistým malým návrhem, na jehož uskutečnění mi velice záleží.

Chci připsat svou knihu Robertu Vallery-Radotovi. Vím, že mu tento důkaz mé úcty udělá radost. Ale co je nejdůležitější, jsem mu povinován podáním tohoto důkazu, poněvadž on první projevil o mou knihu zájem a právě od něho ji dostali Le Grix a Massis.

Napišu v tomto duchu do vydavatelství Plon. Předpokládám, že nebudou mít výhrady. V případě potřeby si však dovoluji počítat s Vaší pomocí.

Velmi se mi po Vás zastesklo. Celým srdcem Vás ujišťuji o mé vřelé náklonnosti.

G. Bernanos

Amiens, 20. února 1926

Drahý pane,

poslal jsem už panu Stanislas Fumetovi, který se laskavě ujal přípravy mé knihy do tisku, nutné opravy. Dnes odesílám Plonovi obtahy stran, na nichž jsou ty samy opravy a ještě několik jiných, Vámi navržených. Rozhodně mi záleží na tom, aby se vzaly v úvahu, a byl bych Vám nesmírně vděčný, kdybyste se za mě přimluvil, uznáte-li to za vhodné.

Příjměte, prosím, drahý pane, projev mé hluboké náklonnosti.

G. Bernanos

Bar-le Duc, neděle / 28. února 1924 /

Můj milovaný příteli,
posílám Vám rukopis... Mohu Vás prosit
o slovo, jen jedno malé slovo, hned jak ho
obdržíte?

A povzte mi prosím, co soudíte o těch
nových stránkách. Mám dojem, že jsem pronikl
do Vaší myslí. Chtěl bych, abyste je shledal
dobrymi. Kopsal jsem je na objednávku, ale
s velkou láskou.

Odepište mi, prosím, v té věci tak ry-
chle, jak Vás pohne Vaše milosrdenství.

Co se týče ostatních ~~xxxix~~ oprav, vel-
mi lehce jsem se s Vámi zhodl. Nicméně ne-
mám odvahu škrtnout fragment týkající se té
nábožné knížky. 1/. Zdá se mi, že není jen
ozdobným dodatkem, ale že pomáhá pochopit
něho ubohého světce. Jinak co nejvíce sou-
hlasím s tím, abyste vlastnoručně zkrátil
dialog s ďáblem. Stál mě příliš mnoho, a bych
se do něho mohl znovu zabrat s potřebnou
svobodou ducha. Nevím, kde ho mám začít:
je to velmi choulostivá věc, bojím se šoko-
vat průměrného čtenáře, obava z něho je po-
čátkem a koncem mé soudnosti... Odstranil
jsem stranu 45.

Jde-li o oddíl poslední / Saint-Marin /,
tedy ho ponecháme. Byl jsem hotov ho zlikvi-
dovat. Když jste ale rozhodl jinak, je tře-
ba zachovat jeho mílu, i když riskujeme,
že tu i onde neudělá dobrý dojem. Paríž z
Luzarnes tam musí vypadat jako trouba a ta-
lentovaný člověk jako hlupák, tragický síce,
ale přece jen hlupák. Proto také není snad

nbytečný začátek odstavce na str. 91.

A s ostatními dělejte, prosím, co uznáte za vhodné. Ponechávám Vám volnou ruku. Jestliže mě kdykoliv přistihnete při činné literární prázdnotě, troufám si říci /užívá výrazu, který se mi bohužel často vmucuje/: ať zdechnu s otevřenou hubou a mouchou v ní.

Píšu nečitelně: jsem na smrt vyčerpán.

Znovu pracuji na druhé knížce, ale kouzlo je to tam. Loudám se s tím, jako bych měl nohy z olova.

Stohem, drahý příteli. Jen Bůh ví, jak silnou a nadpřirozenou náklonost chovám k Vaší duši, Vašemu dílu a Vašemu osudu. Prosím Vás, medlejte se za mě.

G. Bernanos

Čekám netrpělivě na Vaši odpověď.

I/ V českém překladu Heynkové, ve Floriánově Dobrém díle, se jedná o str. 145 a dál.

Bar-le-Duc, 22. dubna 1926

Drahý pane - a, když jste na to laskavě přistoupil, milovaný příteli.

Nečetl jsem Váš dopis jako dopis s obyčejný. Nebudu tedy odpovídat obvyklým poděkováním. Nebudu vůbec děkovat. Všechno, co od Vás přichází /bude snad lepší jednou provždy to zde napsat/, budí ve mně smíšené pocity. Nesnažím se je vysvětlit. Byní však

počítuji potřebu zavést v tom nějaký pořádek,
postavit sebe i Vás na zpřesněném u zemi. Do-
cházím k závěru, že nemohu dopustit, abyste
nadále setrval v nevědomosti o tom, že něco
jako nedůvěra /užívám tohoto slova z nedostat-
ku lepšího, mohlo by se též říci: něco jako
rodvědomá obava/ mě od Vás oddalovalo, nehledě
na mínění těch či oněch lidí. Snažil jsem se
to objasnit. Joště teď, nedivno. A dělán to
s takovou náruživostí, až vzplanutím, že bych
nakonec dokázal své posluchače přesvědčit.
Ale - jak to často bývá, když člověk sám před
sebou utíká ke zcela vědomým vytáčkám - právě
ta prudkost mě samotmu odkrývá, jak velmi
jsou argumenty, které podávám, povrchní a
podezřelé - a poskytnou mi pouze chvilkové
alibi... Bohužel. Málo vím o vlastním vnitř-
ním životě. Postatečně však chápu, že podob-
ný boj má svérázný smysl, že se ho účastní ně-
co hlubokého a zásadního. Blížím se k Vám do slo-
vka o krok ustupuje. Naprosto však nemám prá-
vo se odchylovat. Ve vztahu k sobě samotmu,
jako i ve vztahu k Bohu a k těm na něž nám
Bůh ukazuje, existuje jen jeden spolehlivý
postoj: odvážně, až zoufale upřímný. A ten
právě přijímám. Musím Vám říci hned, už dnes-
ního večera: Nepočítejte, prosím, naprosto s
ničím, co ve mně, třeba na venek, mohlo zůstat
v rozporu, který Vám tu odhaluji. Nešetřete
mě, prosím. Jsem velmi vzdálen představě, ja-
kou jste si o mně vytvořil. Jde-li však o
chytračení s Bohem, u koho se neprojevuje
hluboce utajená prohnanost? Když se mi zdálo,
že mě odpuzuje Vaše lhostejnost, to jsem se
zajisté obával Vaší síly. Bojím se jí ostatně

dál, a le poddávám se jí. Poněvadž jsem si vědom, že v sobě nemám nic dobrého, nebo alespoň takového, co s bídou ujde, ušetří mi to mnoho vytáček: nenabízím Vám mé přátelství. Cítím, že postupuji správně, když pokorně prosím o Vaše. Řekl jsem: pokorně. Celým srdcem a s největší upřímností říkám a opakuji: pokorně. Pomezíte, prosím, doslova tomu příslovci, můj velmi milovaný příteli.

A to je vše. Odnesu ta slova na poštu, aniž bych je po sobě přečetl. Kvoluji tu své povaze, která mi tvrdí v tvář rozličným těžkostem velí vrhat se vpřed, hnát se dopředu. Teď se tedy objasnilo to, čeho bych se v rozaluvě mohl dotknout jen nepřímo a zlehka. Zbývá mi pouze poděkovat Vám za Vaše milé pozvání. Budu v Paříži v pondělí ráno. Bylo by pro mě nejvýhodnější, kdybych do Paříže přijel v pondělí večer. Budte, prosím, tak laskav a pošlete mi odpověď sam, co možná nejrychleji: dostal bych ji rád nejpozději v neděli ráno, abych věděl, na kdy určíte naše setkání. Obávám se, že celý pondělek mohu být zaneprázdněn u Ripna v souvislosti z odesíláním knihy do tiskárny.

Těmi několika slovy, kterými mě poctila paní Maritainová, jsem hluboce dojat. Moje žena byla rovněž srdečně potěšena milými slovy, plynoucími z jejího srdce. Líky.

Už bratrsky a upřímně oddaný
Bernanos

Bar-le-Duc /konec května/ 1926

Velice vážený pane kolego,
Článek v "La Croix" mě zarmoutil. Řekl jsem Vám to povědět ihned, nelituji však, že jsem trochu počkal.

Reynaldin, že bych byl napsal "dábelský román". Mám dojem, že název, který jste vybral, je spíše nešťastný. Řekám také, že jsem ne bez hořkosti zaznamenal, že si vypůjčujete od Scudaye některé vtipy o mém domnělém zálibení v reklamě. Myslel jsem, že mlčení, které jsem zachoval do 38 roku života, za mě dostatečně svědčí. Jestli jste měl chuť se mi vymát, vyvedl jste mi kousek trochu krutý. Jestliže jste však mluvil do srdce, pak jste je skutečně zranil.

Odpusťte, prosím, že jsem mluvil o sobě. Teď budu už výlučně mluvit jen o knize.

Vytýká se mi, že jsem nezobrazil postavu světce bez kazu, zcela dokonalého. Ale to jsem právě chtěl. Chtěl jsem dát určité pojetí o síle zla, o proto jsem divně vytvořil světce neobrněného. Ta velická duše má svoje slabé místo, skrze něž se mohl satan do ní veprat. Bonissanovi se zdálo, že dokáže žít bez naděje: jeho láska k bližnímu je nedokonalá. Nejméně 100 odstavců mé knihy to potvrzuje. Proto se jeho přebohatá víra, jeho neobvyklá energie téměř vždy vybíjí na prázdno. Boněvadž však tomu nešťastníkovi zřídlem naděje nebyla nikdy lidská pýcha jakéhokoliv druhu, není správná

že Bůh, i když dovolil nepříteli tak strašlivě ho zkoušet, využíval však utrpení tohoto služebníka neopatrného, ale věrného, ke spasení hříšníků a dovolil zoufalci, aby kolem sebe plnými hrstmi rozhazoval naději?

Já jsem nepotřeboval pouze světce, jednoho z hrdinů vnitřního života. Chtěl jsem ukázat, že heroismus sám není dostatečnou silnou zbraní proti ďáblu. Nechápu, nemůžu prostě pochopit, jak můžete výtky namířené proti faráři z Lumbrés roztáhnout na celou knížku. Že ho můžete podezřívat z něčeho, co připomíná nevědomé pelagiánství, pravda. Ale páter Memou-Sagrais to přece řekl už první.

Doufám, že ve spěchu, s jakým Vám odpovídám, a také v dojmu, jakým na mě zapůsobily Vaše výtky, budete chtít vidět důkaz hluboké úcty, kterou chovám jak k Vaší tvorbě, tak k Vaší činnosti. Bylo-li by to podle Vás možné, rád bych čtenářům "La Croix" podal několik slov objasnění. V opačném případě se svěřuji jen do Vaší dobré vůle.

Připojuji projevy úcty

G. Bernanos

M. J. Guiraud - hlavní redaktor "La Croix"
a profesor historie v oddělení literatury v Besançon.

RENÉ BENJAMINOVÍ 1/

Bar-le-Duc, úterý
/pošt. razítko: 10. června 1926/
rue des Ducs 47

Vážený pane,

věřte mi, prosím, že Váš dopis mi způsobil velikou radost. Kdyby tak krásný důkaz uznání přicházel od někoho jiného, naplnil by mě pýchou. Ale protože přišel od Vás, nestačil jsem pocítit pýchu - byl jsem prostě hluboce rozradostněn.

Zeměšnil bych se, kdybych psal, že mám rád Vaše knihy. To se přece samo rozumí. Nikdo by o tom nemohl pochybovat. Vyjma snad tu milou mladou ženušku, která nedávno vykřikla s půvabnou hloupostí, u tohoto pohledu jediným to projevem upřímnosti: "Jak to? Vy obdivujete Benjamina? Toho h u m o r i s t u ? ...". Jinak řekla pravdu, velmi Vás miluji.

To slovo má přese všechno určitý význam. Když se vyslovuje živým hlasem, neznámá mnoho. Napsané ještě méně, téměř nic. Já bych však chtěl, aby pro Vás mělo ten smysl: že jsme byli vybráni proto, abychom společně milovali a nenáviděli stejně svobodným srdcem, jehož vlastní dokonce není ani spravedlnost, nyní už nedosažitelná, ale jedině království Boží.

Jistě - říkat o tom Vám je trochu domýšlivé, my dva si však přece díky Bohu nevypájejeme nic z jazyka "otíhodných" lidí. Myslím,

že jsem hoděn Vašeho přátelství. Vyslal jsem pátera Bonissana, aby Vás o ně poprosil. Snad mi je přiveze. Doufám, že jednou na mne budete hrdý.

Kdy Vás znovu uvidím?

Upřímně oddaný

G. Bernanos

Děné Benjamin obdržel Prix Goncourt za román Gaspard v r. 1913. V r. 1922 vstoupil do světa divadla dramatem Les Plaisirs du Hasard, a v r. 1925 vyřadil u Florna La prodigieuse Vie d'Emoré de Balzac.

PŘÍTELÍ

/1925-1926/

Můj drahý příteli,

děkuji Vám za radost, kterou mi udělala Vaše návštěva, a také za smutek, ve kterém jste mne zanechal. Opravdu, v radosti se cítím nesváji: vždycky se z ní vytrhují.

Právě o tom jsem přemýšlel dnes večer, když jsem šlapal blátem, se srdcem ještě naplněným Vaší přítomností, zoufalý, že tak velmi jsem toužil být Vám nápomocen a nedokázal jsem to... Co se dá povědět dopisem? Ujišťuji Vás o jednom: mezi Bohem a námi existuje něco jako nerozumění.

On je čestí veliký na to, aby anešl z naší strany urážky, ale na to, abychom ho milovali, jak se líbí nám, abychom ho milovali tím, co je v nás nečisté, abychom ho pokoušeli, zasypávali polibky. To je lepší trnová koruna.

Nemohu pochopit, drahý příteli, jak může tvoje mládí do takové míry otravovat ještě Tvůj mužný věk. Nevím, proč si stále ještě mateš hlavu květy dávno uvadlými. Něco Vám tu uniká, nějaký jemný odstín mužského studu, který v našich vzpomínkách očišťuje, přinejmenším mlčením / jestli ne pohrdáním /, to nejdivojemyslnější a pohlavím nejvíce očištěné období života.

Ale Vás právě ta dvojsemyslnost hluboce vzrušuje.

To byl žert, víáte - ostatně velmi profesorský - ten váš vtíp o tajemstvích Aleusis, Isidě a to ostatní? A Vaše amorálnost to byl taky žert? Ta amorálnost, která mě nepřivádí pouze na myšlenku o ohni pekelném, ale i na myšlenku o "felickém symbolu" pana Gida, před níž on koná modlitby... Mnohdy myslím, že budete muset popřemýšlet trochu o pekle a o tom, že šábel to není jen prostopásná pokusitelka.

Mích je studený a černý. Rozkoš je zmenšení se, odtržení. Satan - mistr v mučení... Kdo Vás přitahuje? Kdo nás zadržuje? Ale co... Je třeba ponížit svou duši.

"Tonechte kteroukoliv ves třeba jen na padesát let bez kněze - řekl ve váši prostotě farář z Arsu - a lidé tam začnou velebit

zvířata." Myslí, že bez oběti vykoupení by lidská rasa každým stoletím ustupovala ke zvířecosti! Ani ta nejbídnější zvířata o tom nemohou dát představu! Neboť potenciální přítomnost člověka, jeho prostřednictvím, ta zvířata zušlechťuje.

Jak chcete, abych váhal mezi jakýmsi zvrhlíkem, který pláče hanobné slzy a zdobí se podbřišek girlandami, a nešťastníkem, který si i v prostodášnosti, zachová zoufalou jasnost rozumu? Smilování pro toho, kdo zabíjí vlastní duši!

Co za podivinský nápad Vám to přišel do hlavy, abyste za hrdiny svých knih vybíral lidi nevykřystalizované, pobožné mládence vzbuzující nepokoj, ctnostné muže přistupující k manželskému aktu podle liturgických pravidel a hotové vyprávět o svých příkladných rozkoších, celý ten zástup lidí polovičatých, nerozhodných, životně nevyměřených - ten ošporný rosol. Musíte to na mou duši všemohoucně podupat, vyškrtat, spálit - vyčistit torén. Je třeba směle projít některými komárkami srdce, a to často těmi nejmilějšími... Vysvobodí Vás teprve knížka, ve které se vyřádíte sám se sebou, namilosrdně.

• pokorou se obvinujete s verbalismu? Jako by bylo možno podezřívat z verbalismu, z nedostatku upřímnosti někoho, kdo má takovou duši, jako je Vaše, takovou schopnost vidět to, co je velké, takové zaničení a to zázračné duchovní mileosrdenství, které je právě ve Vás nejvyšší! Ale tak! Všechno ten lyrismus rozhazujete na vyplnění těch svých

zbytečných typů, prázdných měchýřů. Ach, katolický d'Annunzio! Sny z dob, kdy jste měl osmnáct let. A je nejasnější, že si ve své pokoře myslíte, že jste mifil příliš vysoko, zatímco je dobře vidět, že se už několik let trápíte tím, jak vtlačit svou velkou duši do té tšmoty... Věřím ve Vás více než kdy jindy.

G. Bernanos

Středa / únor 1924/

Drahý příteli, 1/

Jste mi k aničmu o tím svým manichejstvím! Novin, jaký přesně díl připadá na satana, ale ne já jsem ho nazval knížetem světa.

Kdo mluví o zavržení přírody? Kdyby ona mohla povstat proti člověku, sama ho zavrhně. Pramenem zkažení je člověk.

Ostatně podobně jste mi kteréhosi večera vytýkal, že stejně krutý vztah mám k člověku ženského pohlaví, našemu soudruhu - ženě. Já si prostě myslím, že žena byla podstrčena Adamovi jako jistý druh zkoušky. A zkouší nás nadále.

Na tomto místě mě budete podezírat z pohrdání. Já nepohrdám ženou, pohrdám sebou v ní. Co mám říci více? Přichází ke mně z propasti věků ne taková, jakou ji Bůh stvořil, ale určená všem pohledy, utvářena vším laskáním, vycvičená jako malá opička ke svému milostnému povolání. Ó, ano!

Vyevířili jsme ji jako opici! To my jsme ji - v jakých mezích? - zbavili její přirozenosti, zdegenerovali, do slova ponížili pro své vlastní výhody. Kdo dokáže oddělit to, co je jí vrozeno? Koněvadž dokonce ani její stydlivost není nikdy tatáž, jiná ve městě, jiná na pláži, to záleží na fantazii švadleny...

Mladka, již po nás je, je věcí našeho vlastního zhamoření.

Amo! Amo! Ji první jsme ujařmili, když byla nejbezbrannější. Ale podrobíme si celou přírodu. Znovu tvoříme svět k našemu podobnosti. Pěkně bude vypadat, zvláště jestli se do toho vloží básníci. Nechte Manichejce, ať spí v pokoji. Jde-li o to, zda tělo je dobré in se nebo ne, opírám se o papeže. Filosofie člověka zápasícího o svou duši, je už věcí osobního účtu svědomí. Co se mě týče, vím pouze, že hřích uvrhl do zmatku celý svět, od shora až dolů. Ne každá radost je špatná, ale odříkání se je jistější.

Řekl jsem, že člověk je věznem dilematu: buď zoufalá nenravnost nebo úplné odříkání se. Řekl jsem takový nezmysl. Chtěl bych prostě, aby se nenechal podvádět. Dokonce ani všem nepřeji stejnou jasnost vidění. Přeji ji pouze vám, neboť jste hodni toho, abyste lámal chléb hořkosti.

Jsou hříšníci a hříšníci, přáteli... Bohužel! Existuje nenávisť k Bohu i k sobě samotnému, existuje výrazná žádostivost Mlady. Nechme to na pokoji. Stitel světa anýdla, přáteli, to není člověk vzbouřený, dra-

vý svědce, ale svatoušek, farizeus. Spisovatel, který k zobrazení vášní přistupuje s takovou vážností, jakou mají ženské ke svým břichům, se odsuzuje k tomu, že bude psát samé tklivé nudnosti, i kdyby je halil do priapických pláštíků. K čemu je nám voda od intimního umývání? Co získáme tím, že budeme poslouchat výlevy nějakého hlupáka, kterému se kolem šedesátky zachce nám vyprávět o prvních příznacích jeho prostaty?

Řeknete, že je v tom něco více, než prostata! Souhlasím.

Drahý příteli, víte přece, že mě nedojímají jímšská léta, to nemožné období našeho života. Tehdy je všechno, dobro i zlo, spletené v největším chaosu. A je pravda, že nečistota proniká velmi pomaloučku dovnitř, až do srdce ještě dětského /ukaz této osmůzky už odedávna žije ~~krásná~~ zvědavost starců/. Rzhle oblíbené téma - na tisíc způsobů maskované, ale vždy jedno a totéž - literatury 19. století. Doujmyslnost otravuje duše. Udělá i umění jalovým.

Nechejme satana na jeho dávném místě.

Abych řekl pravdu, odkud se tu vzala těla zartvýchvstání a vtělení? Jakým právem vykládáte tyto velké pravdy podle vlastního uznání. Bezavlékaje je do diskuse. Povídáte mi také o odvážných myslových příznacích v Písní Písní. Proč odvážné? Podle mého naopak je pro nás to domucení, ve kterém se nacházíme, domucení vyjadřovat Boží lásku jazykem opilého farsa, velmi ponižující. Jak mnoho to slovo "odvážné" říká o tom, co

nás oba dělí.

Jinak myslím, že jeden řádek z následování dal duším víc, než celý ten asiatský patos. Milenka pod takovými námosy líčidel a vonných mastiček určitě odporně páchne.

Co a co ještě dodat? Chtěl jsem Vám odpovídat hned dnes večer: ve Vašich učených záměrech s teologickými pozicemi je kapka zlé vůle, která mě zlobí. Chcete-li si vysloužit zavržení, přál bych si, aby se to stalo prostřednictvím nějakého vážného dábla a ne při hrách s Wattenuovými nebo Verlainovými holoubky. Ano, jste člověk, který upadá z jedné extaze do druhé a je připraven pocítnout teprve v ohni pekelném. Odkud to je, že až jsem si plně vědom - na to přísahám! - jak jsem já sám nehodný, a to zcela - ve chvíli, kdy začínáte mluvit jazykem jistého druhu / trochu sice, přáteli, nudným/ moje přátelství, jako by cítilo bližící se nebezpečí, ježí se hned na Vaši obranu?

Jenom si škubejte ty svoje holoubky, můj drahý! Právě takoví ptáčci jsou znamenití na kanapí.

Srdcečně oddaný. A prosím hned teď, právě v tomto okamžiku se za nás pomodlete.

Georges

V A napsání obou předcházejících dopisů, neobvykle ostrých, vypnovovaly Bernose kritické poznámky o jeho knize, zvláště výtky manichejství.

JEANU SIBOULETOVI

Mátek večer /červen 1928/

Můj starý druhu,

jen pár slov ve velkém spěchu. Rozloučím se s pojišťovnou pravděpodobně od 1. července. Jistě si domýlíš, z jakých příčin. Ohromující úspěch mé knížky /58 000 prodaných exemplářů, 215 recenzí, ve stejném počtu deníků a časopisů ve Francii a za hranicemi, pět překladů - do španělštiny, němčiny, angličtiny, češtiny a polštiny atd. mi dává volnost. I/ Levidím už žadný důvod, abych pojišťoval životy svých současníků, které ostatně nestojí za tu námahu.

G. Bernanos

V V červenci opouští Bernanos Bar-le-Duc a stěhuje se do vily "Ochoenea" v Ciboure; 19. července mu vydavatelství Plon, které obdrželo od Massise jeho novou adresu, posílá poslední propozice, týkající se překladu Pod sluncem satanovým do španělštiny. Vydavatel sděluje, že Barcelonský biskup udělí nihil obstat jedině pod podmínkou, že bude vypuštěn celý prolog knihy.

Z polského vydání G. Bernanos, Listy 1904-1948, Pax, Warszawa 1974, přeložila I. Mikešová. Název franc. originálu Correspondance inédite 1904-1948.

Georges Bernanos

/ 1888 - 1948 /

Francouzský spisovatel a esejista. Svou prvotinou /Sous le soleil de Satan - Pod sluncem Satanovým/ se rázem zařadil mezi nejvýznamnější francouzské prozaiky.

Další romány: Journal d'un curé de campagne /Deník venkovského faráře/, La Joie /Radost/, Nouvelle histoire de Mauchette /Nová historie Lucky/, Monsieur Guine /Pan Guine/.

Psal také polemické a kritické eseje, např. Lettre aux Anglais /Dopis Angličanům/, La Grande peur des bien-pensants /Velký strach dobrých smýšlejších/, Les Grands Cinctiores sous la lune /Velké hřbitovy pod lunou/. Zaujal kritický postoj proti španělskému falismu a proti podpoře, kterou mu poskytovala španělská církev. 2. světovou válku prožil v emigraci v Brazílii. Během války v rozhlasových projevech podporoval generála de Gaulle.

Jeden jeho prací vyšel v češtině, ve Floriano-vě Dobrém díle Pod sluncem satanovým v překladu B. Hynka, od téhož překladatele v Pojeřově Atlantidě Noc. Bernanose překládal J. Čep, který o něm ve svých poznámkách /Sestra úzkost/ zanechal cenné osobní svědectví.

Kriticky se Bernanosevým dílem zabývali A. Béguin a zejména Luc Batail /Présence de Bernanos - Přítomnost Bernanose/. U nás o něm psali např. J. Čep a M. Dvořák.

Jedním z největších a současně nejdiskutovnějších Bernanosevých děl jsou Dialogues des Carmélites /Dialogy karmelitek/, fragmenty filmového scénáře, které napsal těsně před smrtí. Pozoruhodné je vydal r. 1949 Albert Béguin.

enato V.